

Országgyűlési képviselő

Iromány száma: **T/5339.**

Benyújtás dátuma: **2019-03-18 10:52**

Parlex azonosító: **RL15S19O0001**

Címzett: **Kövér László, az Országgyűlés elnöke**

Tárgy: **Törvényjavaslat benyújtása**

Benyújtó: **Mirkóczki Ádám (Jobbik)**

Törvényjavaslat címe: **Az állambiztonsági múlt nyilvánosságáról**

Az Alaptörvény 6. cikkének (1) bekezdése alapján „**Az állambiztonsági múlt nyilvánosságáról**” címmel a mellékelt törvényjavaslatot kívánom benyújtani.

2019. évi törvény

Az állambiztonsági múlt nyilvánosságáról

Az Országgyűlés

- tekintettel arra, hogy kötelességünk megemlékezni azon rendkívül nagy számú áldozatról, továbbá azokról a veszteségekről és károkról, amelyeket a magyar nép a második világháború során és a háború befejezését követően szenvedett el;
- a magyar nép megszállók, nácizmus és kommunizmus elleni küzdelmének hazafias hagyományára emlékezve;
- az állampolgárok azon cselekedeteinek elismeréseként, amelyek a magyar állam függetlenségét, valamint a szabadság és emberi méltóság védelmét szolgálták;
- hazánk abbéli kötelezettsége tudatában, hogy a béke és emberiség elleni bűncselekményekkel, valamint háborús bűncselekményekkel szemben eljárjunk;
- az állam fontos feladatának elismerve azt az elvet, hogy az emberi jogokat sértő állam által sérelmet szenvedett minden felet kártalanítani kell;
- abbéli hitünkben, hogy az állam által az állampolgárok ellen elkövetett semmiféle törvénytelen cselekedet nem védhető titkosítással vagy merülhet feledésbe, a következő törvényt alkotja:

I. Fejezet

Általános rendelkezések

1. §

(1) Jelen törvény hatálya alá tartozik:

a) a volt állambiztonsági hatóságok, a Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom, valamint a Harmadik Birodalom és a Szovjetunió biztonsági hatóságai által 1944. március 19. és 1990. május 2. között készített és felhalmozott azon dokumentumok nyilvántartása, összegyűjtése, tárolása, feldolgozása, biztosítása, rendelkezésre bocsátása és nyilvánosságra hozatala, amelyek a következőkhöz kapcsolódnak:

aa) náci bűncselekmények,

ab) kommunista bűncselekmények,

ac) magyar nemzetiségű vagy egyéb nemzetiségű magyar állampolgárok ellen elkövetett béke vagy emberiség elleni bűncselekmények vagy háborús bűncselekmények;

b) politikailag motivált megtorlások, amelyeket a magyar bűnüldözési szervek tisztjei, illetve bíróságok vagy parancsukra cselekvő személyek az a) pont szerinti időszakban követtek el;

c) a volt állambiztonsági hatóságok tevékenységeivel kapcsolatos eljárás;

d) az a) pontban meghatározott bűncselekmények esetén történő eljárás;

e) archívum létrehozása és az abban gyűjtött dokumentumokban hivatkozott személyek személyes adatainak védelme;

f) közoktatási feladatok ellátása;

g) azon személyek nyughelyeinek felkutatása, akiket a magyar állam függetlenségéért folytatott

harc során vesztették életüket, különös tekintettel azokra, akik a bevezetett totalitárius rendszer elleni harc során, illetve a totalitárius elnyomás vagy etnikai tisztogatás következtében vesztették életüket;

h) a magyar nemzet küzdelmének és mártíromságának történelmi eseményeihez, helyszíneihez és személyeihez kapcsolódó, valamint Magyarország területén található más nemzetekhez kapcsolódó megemlékezések lefolytatása mind belföldön, mind pedig külföldön.

(2) E törvény alkalmazásában

a) nemzetközi jog szerint el nem évülő bűncselekmények, valamint kommunista bűncselekmények: az emberiség elleni bűncselekmények büntetendőségéről és elévülésének kizárásáról, valamint a kommunista diktatúrában elkövetett egyes bűncselekmények üldözéséről szóló 2011. évi CCX. törvényben foglalt cselekmények,

b) kommunista hatósági személyek: közfeladatot ellátó tisztviselők, valamint olyan személyek, akiknek közfeladatot ellátó tisztviselővel azonos védelem járt, különös tekintettel azon közfeladatot ellátó és egyéb tisztviselőkre, akik a kommunista pártok hatósági szerveiben vezetői feladatot láttak el;

c) állambiztonsági hatóság:

ca) a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságának Politikai Rendészeti Osztálya és vidéki főkapitányságainak politikai rendészeti osztályai,

cb) a Belügyminisztérium Politikai Nyomozó Osztálya,

cc) a Belügyminisztérium Gazdasági Rendészeti Osztálya és a gazdasági rendészeti osztályok operatív csoportjai,

cd) a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya,

ce) a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága,

cf) a Minisztertanács alá rendelt Államvédelmi Hatóság,

cg) a Belügyminisztérium I., II., III. Főcsoportfőnöksége és annak szervezetei,

ch) a BM Büntetés-végrehajtás Belső Elhárító (Operatív) Osztálya;

ci) a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Főcsoportfőnöksége és Katonapolitikai Osztálya,

cj) a Honvédelmi Minisztérium Katonai Elhárító Főcsoportfőnöksége,

ck) a Honvédelmi Minisztérium IV. Főcsoportfőnöksége,

cl) a Magyar Néphadsereg Vezérkara 2. Csoportfőnöksége,

cm) az Állami Egyházügyi Hivatal, továbbá

cn) más államok azon polgári és katonai szervei és intézményei, amelyeknek feladatai a ca)-cl) pontokban foglalt szervekével azonosak;

d) dokumentum:

da) bármely adathordozó az információtárolás formájától függetlenül, különösen iratok, feljegyzések, nyilvántartások, számítógépes fájlok, levelek, térképek, tervek, filmek és egyéb képhordozók, hanghordozók és bármely egyéb feljegyzések, valamint ezen adathordozók másolatai, hasonmásai és egyéb másodpéldányai,

db) az információk elemzéséhez szükséges segédletek, különösen az adatok automatikus feldolgozásához használt programok.

2. §

(1) Az 1. §-ban meghatározott feladatok elvégzése érdekében a Nemzeti Emlékezet Intézete – a Magyar Nép Ellen Elkövetett Bűncselekmények Ügyében Eljáró Bizottság (a továbbiakban: Intézet) megalakításra kerül.

(2) Az Intézet központi költségvetési szerv, amelynek költségvetése önálló fejezetben kerül szabályozásra.

(3) Az Intézet szervezetét az Intézet elnöke határozza meg e törvény keretei között.

(4) Az Intézet feladatai ellátásához az állami és önkormányzati szervek saját hatásköri és illetékességi szabályai alapján segítséget nyújtanak.

3. §

(1) Az Intézet igazgatója az Intézet elnöke.

(2) Az Intézet elnöke munkáját az állam más szerveitől elkülönítetten és befolyástól mentesen végzi, munkavégzése során csak az Alaptörvénynek és a törvényeknek van alárendelve.

4. §

(1) Az Intézet tanácsának elnöke az Intézet nyilvános értesítőjében hirdeti meg az Intézet elnöki tisztségére kiírt pályázatot.

(2) A pályázati kiírásnak a következőket kell tartalmaznia:

- a) a pályázat tárgyát képező munkakör meghatározása;
- b) a munkakör betöltéséhez szükséges követelmények,
- c) azon dokumentumok és nyilatkozatok listája, amelyet a jelöltnek biztosítani kell, valamint a beadás módjára, határidejére és helyére vonatkozó információk;
- d) a pályázat kezdő és befejező időpontjára vonatkozó információk.

(3) Nem vehet részt a pályázat lebonyolításában az Intézet tanácsának bármely olyan tagja, aki a jelölt közeli hozzátartozója, illetve aki olyan kapcsolatban áll a jelölttel, amely a pártatlan elbírálást veszélyezteti. A pályázat első szakaszát megelőzően az Intézet tanácsának tagjai nyilatkoznak arról, hogy e körülmények egyike sem áll fenn a vonatkozásukban, ha azonban az első szakasz kezdetét követően ilyen körülményekre derül fény, az Intézet tagja nyilatkozat keretében lemond a pályázatban történő további részvételről.

(4) Az Intézet tanácsa (3) bekezdés szerint felmentett tagjának közreműködésével történt tevékenységek akkor érvénytelenek, ha ezek a tevékenységek befolyásolhatnák a pályázat eredményét. Az erre vonatkozó döntést az Intézet tanácsa a szavazatok abszolút többségével hozza meg.

(5) A pályázat két részből áll:

a) az első rész során ellenőrzik a jelöltek által beadott dokumentumokat és nyilatkozatokat, és ezek alapján megállapítják, hogy eleget tesznek-e a pályázati kiírásban meghatározott hivatalos követelményeknek,

b) a második rész során a jelölteket nyilvánosság előtt meghallgatják, ennek során a jelöltek beszámolnak készségeikről, és előadják, hogy milyen elképzelések alapján vezetnék az Intézetet, valamint milyen terveik vannak az Intézet működésével kapcsolatban.

(6) Az (5) bekezdés b) pontja szerinti eljárás során az Intézet tanácsa mindegyik tagja kérdést tehet fel a jelölteknek.

(7) Az előírt követelményeknek eleget tevő és a pályázat második részébe bejutott jelöltek listáját az Intézet nyilvános értesítőjében teszik közzé.

(8) A pályázat második részének napját és helyét az Intézet tanácsának elnöke határozza meg azáltal, hogy értesíti a pályázat második részébe bejutott jelölteket és az Intézet tanácsának tagjait. A pályázat második részének időpontjára és helyszínére vonatkozó információkat az Intézet nyilvános értesítőjében teszik közzé. Az Intézet tanácsának elnöke biztonsági okokból meghatározhatja, hogy legfeljebb hány személy legyen jelen a jelöltek nyilvános meghallgatásán.

(9) A pályázat során az Intézet tanácsa ellenőrzi a jelöltek elnöki feladatainak ellátásához szükséges ismereteit, hajlamait és készségeit.

(10) A meghallgatásokat követően az Intézet tanácsának elnöke a támogatott pályázók anyagait az Országgyűlés részére megküldi.

5. §

(1) Az Intézet elnökét az Országgyűlés titkos szavazással választja, amely tisztség öt évre szól és tisztségében egyszer választható újra. A választást az Országgyűlés elnöke tűzi ki.

(2) Az Intézet elnökére

a) legfeljebb hatvan, de legkésőbb harminc nappal a megbízatása időtartamának letelte előtt,

b) az a) pontban nem említett esetekben a megbízatás megszűnéséről való tudomásszerzéstől számított harminc napon belül,

c) az első elnök megválasztása esetén a törvény hatálybalépését követő harminc napon belül az Intézet tanácsa – a sikeres pályázók névsorának előterjesztésével – nyújt be személyi javaslatot.

(3) A javaslatokat az Országgyűlés elnökének kell benyújtani. Az ajánlások mellé a jelölt elfogadó nyilatkozatát is csatolni kell, amely nélkül az ajánlás érvénytelen.

(4) Ha az Intézet elnökének jelölt személyről szóló szavazás eredménytelen, ismételt jelölés alapján új választást kell tartani. Az új választás időpontját a (2) bekezdés szerinti szabályok alapján az Országgyűlés elnöke tűzi ki.

(5) Az Intézet elnökének jelölt személy igazolja a megválasztásához szükséges feltételek

fennállását, amely adatok nyilvánosak.

(6) Az Országgyűlés az Intézet elnökét a megválasztásához szükséges feltételek megvizsgálását követően, az Országgyűlés kutatási és tudományos kérdésekkel foglalkozó állandó bizottsága véleményének ismeretében választja meg. Az Intézet elnöke megválasztását követően, hivatalbalépését megelőzően az Országgyűlés előtt esküt tesz.

(7) Az Intézet elnökének nemzetbiztonsági ellenőrzését az Országgyűlés elnöke megválasztását követően kezdeményezi. Az Intézet elnökének nemzetbiztonsági ellenőrzését az Alkotmányvédelmi Hivatal végzi.

6. §

(1) Az Intézet elnökének megbízatása megszűnik

- a) az öregségi nyugdíjkorhatár betöltésével,
- b) a megbízatási időtartam leteltével,
- c) halállal,
- d) lemondással,
- e) összeférhetetlenség miatt a megbízatás megszűnésének megállapításával,
- f) elbocsátással,
- g) ha az Intézet elnöke megbízatásához, megválasztásához szükséges feltételek már nem állnak fenn,
- h) ha a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései szerint a nemzetbiztonsági ellenőrzés alapjául szolgáló jogviszony nem tartható fenn.

(2) Ha az Intézet elnöke megbízatása az (1) bekezdés b) pontja alapján szűnik meg, és a megbízási időtartam leteltéig az Országgyűlés az Intézet új elnökét nem választja meg, az elnök megbízatása az utódja megválasztásáig meghosszabbodik.

(3) Az Intézet elnöke megbízatásának a megszűnését az (1) bekezdés e)-h) pontjában meghatározott esetben az Országgyűlés összeférhetlenségi ügyekkel foglalkozó bizottságának javaslatára az Országgyűlés köteles megállapítani. Az eljárásra az országgyűlési képviselők összeférhetlenségi eljárására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(4) A lemondást az Intézet elnöke az Országgyűlés elnökével írásban közli. A lemondás érvényességéhez elfogadó nyilatkozat nem szükséges. A lemondást nem kell indokolni, a megbízatás a lemondás benyújtásának napjával szűnik meg.

(5) Az Intézet elnökét az Országgyűlés elbocsátja, ha:

- a) az elnök egészségi okból nem tudja ellátni az Intézet elnöki tisztségét,
- b) az elnök nem hajtja végre a törvényben meghatározott feladatait, illetve az Intézetet nem a működési céljának megfelelően szolgálja,
- c) az Intézet tevékenységére vonatkozó éves beszámolót nem fogadják el.

7. §

(1) Az Intézet elnöke lehet – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – minden olyan büntetlen előéletű és az országgyűlési képviselők választásán választható magyar állampolgár, aki

a) jogi vagy osztatlan, illetve mesterképzésben szerzett társadalomtudományi felsőfokú végzettséggel rendelkezik, és

b) kiemelkedő tudású elméleti szakember, aki legalább öt éves, jogi vagy társadalomtudományi szakterületen folytatott gyakorlattal rendelkezik, melyet olyan munkakörben végzett, amely betöltésének feltétele a jogi vagy társadalomtudományi felsőfokú végzettség.

(2) Az Intézet elnöke nem lehet olyan személy,

a) aki az 1. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt állambiztonsági szervek valamelyikénél szolgált, náluk dolgozott vagy velük együttműködött,

b) aki a Nyilaskeresztes Párt tagja, a Magyar Kommunista Párt tagja vagy foglalkoztatottja, a Magyar Dolgozók Pártja tagja vagy foglalkoztatottja, a Dolgozó Ifjúság Szövetsége tagja vagy foglalkoztatottja, a Munkásórség tagja vagy foglalkoztatottja, az Ifjú Gárda tagja vagy foglalkoztatottja, a Magyar Szocialista Munkáspárt tisztségviselője vagy foglalkoztatottja, a Magyar Szocialista Munkáspárt olyan tagja, akinek tagsági jogviszonya nem kilépéssel vagy kizárással szűnt meg, vagy a Kommunista Ifjúsági Szövetség tisztségviselője volt,

c) akiről az Intézetnek átadandó archívumok vagy egyéb állami archívumok olyan információkat tartalmaznak, amelyek az a)-b) pontban foglalt körülményre utalnak,

d) akinek minősített adatokhoz történő hozzáféréshez kapcsolódó feladatai lehetetlenné teszik, hogy információval szolgáljon a saját szolgálatáról, munkájáról vagy együttműködéséről.

(3) Az Intézet elnöke nem lehet tagja politikai pártnak vagy szakszervezetnek, és nem folytathat a hivatala méltóságával összeegyeztethetetlen tevékenységet.

(4) Az Intézet elnöke tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői, valamint a jogi oltalom alá eső szellemi tevékenységen kívül más kereső tevékenységet nem folytathat.

(5) Az Intézet elnöke nem lehet köztársasági elnök, a Kormány tagja, államtitkár, közigazgatási államtitkár, helyettes államtitkár, főpolgármester, főpolgármester-helyettes, polgármester, alpolgármester, megyei közgyűlés elnöke és alelnöke, országgyűlési képviselő, az Európai Parlament tagja, helyi vagy megyei önkormányzati képviselő.

8. §

(1) Az Intézet tanácsa tagjainak és az Intézet ügyészeinek jogállására – a törvény eltérő szabályozása hiányában – a 7. §-ban foglalt szabályok megfelelően alkalmazandók.

(2) Az Intézet olyan személlyel létesíthet munkavégzésre irányuló jogviszonyt, aki megfelel a 7. §-ban foglalt követelményeknek.

9. §

(1) Az Intézetben belül a Nemzeti Emlékezet Intézete tanácsa (a továbbiakban: tanács) működik.

(2) A tanács az Intézet elnöke irányításával működő véleményező és tanácsadó testület, amelynek hatáskörébe az Intézet működésével kapcsolatos ügyek tartoznak, feladatait az e törvényben meghatározottak szerint látja el.

(3) A tanács hét tagból áll. A tanács két tagját a köztársasági elnök, öt tagját az Országgyűlés jelöli.

(4) A tanács tagja lehet – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – minden olyan büntetlen előéletű és az országgyűlési képviselők választásán választható magyar állampolgár, aki

a) jogi vagy osztatlan, illetve mesterképzésben szerzett társadalomtudományi felsőfokú végzettséggel rendelkezik, és

b) kiemelkedő tudású elméleti szakember, aki legalább öt éves, jogi vagy társadalomtudományi szakterületen folytatott gyakorlattal rendelkezik, melyet olyan munkakörben végzett, amely betöltésének feltétele a jogi vagy társadalomtudományi felsőfokú végzettség.

(5) A tanács tagja nem lehet olyan személy,

a) aki az 1. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt állambiztonsági szervek valamelyikénél szolgált, náluk dolgozott vagy velük együttműködött,

b) aki a Nyilaskeresztes Párt tagja, a Magyar Kommunista Párt tagja vagy foglalkoztatottja, a Magyar Dolgozók Pártja tagja vagy foglalkoztatottja, a Dolgozó Ifjúság Szövetsége tagja vagy foglalkoztatottja, a Munkásárság tagja vagy foglalkoztatottja, az Ifjú Gárda tagja vagy foglalkoztatottja, a Magyar Szocialista Munkáspárt tisztségviselője vagy foglalkoztatottja, a Magyar Szocialista Munkáspárt olyan tagja, akinek tagsági jogviszonya nem kilépéssel vagy kizárással szűnt meg, vagy a Kommunista Ifjúsági Szövetség tisztségviselője volt,

c) akiről az Intézetnek átadandó archívumok vagy egyéb állami archívumok olyan információkat tartalmaznak, amelyek az a)-b) pontban foglalt körülményre utalnak,

d) akinek minősített adatokhoz történő hozzáféréshez kapcsolódó feladatai lehetetlenné teszik, hogy információval szolgáljon a saját szolgálatáról, munkájáról vagy együttműködéséről.

(6) A tanács tagja nem lehet tagja politikai pártnak vagy szakszervezetnek, és nem folytathat a hivatala méltóságával összeegyeztethetetlen politikai tevékenységet.

(7) A tanács tagja tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői, valamint a jogi oltalom alá eső szellemi tevékenységen kívül más kereső tevékenységet nem folytathat.

(8) A tanács tagja nem lehet köztársasági elnök, a Kormány tagja, államtitkár, közigazgatási államtitkár, helyettes államtitkár, főpolgármester, főpolgármester-helyettes, polgármester, alpolgármester, megyei közgyűlés elnöke és alelnöke, országgyűlési képviselő, az Európai Parlament tagja, helyi vagy megyei önkormányzati képviselő, az Intézet ügyésze vagy az Intézettel munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy.

(9) A tanács tagjainak megbízása 7 évre szól azzal, hogy a tagok egy alkalommal újraválaszthatóak.

(10) A tanács tagjainak megbízatása megszűnik:

a) az öregségi nyugdíjkorhatár betöltésével,

- b) a megbízási időtartam leteltével,
- c) halállal,
- d) lemondással,
- e) összeférhetlenség miatt a megbízási megszűnésének megállapításával,
- f) elbocsátással,
- g) ha a tanács tagja megbízásiához, megválasztásához szükséges feltételek már nem állnak fenn,
- h) ha a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései szerint nemzetbiztonsági ellenőrzés alapjául szolgáló jogviszony a taggal nem tartható fenn.

(11) Ha a tanács tagjának megbízási a (10) bekezdés b) pontja alapján szűnik meg, és a megbízási időtartam leteltéig az Országgyűlés a tanács új tagját nem választja meg, a tag megbízási az utódja megválasztásáig meghosszabbodik.

(12) A tanács tagja megbízásiának a megszűnését a (10) bekezdés e)-h) pontjában meghatározott esetben az Országgyűlés összeférhetlenségi ügyekkel foglalkozó bizottságának javaslatára az Országgyűlés köteles megállapítani. Az eljárásra az országgyűlési képviselők összeférhetlenségi eljárására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(13) A lemondást a tanács tagja az Országgyűlés elnökével, amennyiben pedig a köztársasági elnök jelölte, a köztársasági elnökkel írásban közli, aki ezt követően tájékoztatja az Országgyűlést a lemondás tényéről. A lemondás érvényességéhez elfogadó nyilatkozat nem szükséges. A lemondást nem kell indokolni, a megbízási a lemondás benyújtásának napjával szűnik meg.

(14) A tanács tagját megbízásiából a tanács az összes tagja kétharmadának szavazatával elbocsátja, ha:

- a) a tag egészségi okból nem tudja ellátni a tisztségét,
- b) a tag nem hajtja végre a törvényben meghatározott feladatait, illetve az Intézetet nem a működési céljának megfelelően szolgálja.

10. §

(1) Az Intézet elnöke és a tanács tagja a megválasztását, megbízásiát követő harminc napon belül, majd ezt követően minden évben január 31-éig, az országgyűlési képviselők vagyonynyilatkozatával azonos tartalmú vagyonynyilatkozatot tesz.

(2) Az Intézet elnöke és a tanács tagja a vagyonynyilatkozatához csatolni köteles a vele közös háztartásban élő házasi- vagy élettársának, gyermekeinek (a továbbiakban együtt: családtag) a Bizottság tagja vagyonynyilatkozatával azonos tartalmú vagyonynyilatkozatát.

(3) A vagyonynyilatkozat nyilvános, oldalhú másolatát – a családtag személyes adatai kivételével – az Intézet honlapján haladéktalanul közzé kell tenni. A vagyonynyilatkozat a honlapról a későbbiekben sem távolítható el.

(4) A vagyonynyilatkozat-tétel elmulasztása esetén annak teljesítéséig az Intézet elnöke és a tanács tagja a tisztségéből eredő jogkörét nem gyakorolhatja, és díjazásban, valamint juttatásban nem

részesülhet.

(5) Az Intézet elnöke államtitkári, a tanács tagja a helyettes államtitkárt megillető díjazásra és juttatásokra jogosult.

(6) Az Intézet elnöke és a tanács tagja megbízatásának időtartama alatt a társadalombiztosítás ellátásaira való jogosultság szempontjából közszolgálati jogviszonyban foglalkoztatott biztosítottak, díjazása nem önálló tevékenységből származó, járulékalapot képező jövedelemnek minősül. Az Intézet elnöke és a tanács tagja megbízatásának időtartama közszolgálati jogviszonyban töltött időnek számít.

(7) Az Intézet elnöke és a tanács tagja számára minden naptári évben negyven munkanap szabadság jár.

(8) Az Intézet elnöke és a tanács tagja az Alaptörvényben és e törvényben meghatározott hatáskörök gyakorlása során kifejtett tevékenysége, az általa közölt tény, ténymagyarázat vagy tény értékelése miatt bíróság vagy hatóság előtt – megbízatásának ideje alatt és azt követően – nem vonható felelősségre, e tény, ténymagyarázat vagy tény értékelése miatt a ellene bíróság vagy hatóság előtt eljárás nem indítható. Ez a mentesség nem vonatkozik a büntetőjogi felelősségre.

11. §

(1) A tanács első ülését az Országgyűlés elnöke – a tanács tagjai megválasztását követő 30 napon belül – hívja össze.

(2) A tanács szervezeti és működési szabályzatában határozza meg részletes szervezeti felépítését és munkamódszerét.

12. §

(1) Az Intézet elnöke feladatait az Intézet szervezeti egységeinek segítségével látja el.

(2) Az Intézet elnöke legfeljebb két helyettest jelölhet ki a tanács tagjai közül.

13. §

(1) Az Intézet annak érdekében, hogy regionális és helyi szinten is kifejthesse tevékenységét, az ítélőtáblák székhelyein kirendeltségeket (a továbbiakban: kirendeltség), járásbírói szinten képviselőket (a továbbiakban: képviselő) hoz létre.

(2) Az Intézet kirendeltségeit irodavezető, képviselőket képviselő-vezető vezeti. A kirendeltségvezetőket és képviselő-vezetőket az Intézet elnöke jelöli ki és bocsájtja el az Intézet szervezeti és működési szabályzata alapján.

14. §

(1) Az Intézetben belül a következő szervezeti egységek működnek:

- a) A Magyar Nemzet Elleni Bűncselekmények Ügyében Eljáró Főbizottság (a továbbiakban: Főbizottság),
- b) az Intézet Archívuma,
- c) a Küzdelem és Mártíromság Emlékezeti Hivatala,
- d) a Keresési és Azonosítási Hivatal,
- e) az Emlékezeti Oktatási Hivatal,
- f) a Történelmi Kutatási Hivatal,
- g) az Ellenőrzési Hivatal.

(2) Az Intézet – az (1) bekezdés szerinti szervezeti egységeken belül – a következő, további részlegekre tagolódik:

- a) a magyar nemzet ellen elkövetett bűncselekmények ügyében eljáró albizottságok (a továbbiakban: albizottság);
- b) az ellenőrzési hivatal kirendeltségeiben működő részlegei;
- c) az Intézet alapszabályában felsorolt egyéb szervezeti egységek.

(3) Az Intézet képviselteinek osztályait és részlegeit az Intézet alapszabálya állapítja meg.

(4) Az (1)-(2) bekezdés szerinti szervezeti egységek vezetőit az Intézet elnöke nevezi ki és menti fel tisztségükből.

(5) Az Intézet ügyészeit az Intézet elnöke nevezi ki és menti fel tisztségükből.

(6) A (2) bekezdés a) pontja szerinti albizottságokat az albizottságok vezetői vezetik. Az albizottságok vezetőit az Intézet elnökének javaslata alapján a legfőbb ügyész nevezi ki és menti fel. A vezetői megbízásokra az Intézet ügyészei pályázhatnak.

(7) A Főbizottság igazgatója ideiglenes jelleggel, legfeljebb 6 hónapra az adott albizottság ügyészét bízhatja meg az albizottság vezetői teendőinek ellátásával.

(8) Az Ellenőrzési Hivatal és az ellenőrzési alhivatalok vezetőit és ügyészeit az Intézet elnökének javaslata alapján a legfőbb ügyész nevezi ki és menti fel. A vezetői megbízásokra az Intézet ügyészei pályázhatnak.

(9) Az Ellenőrzési Hivatal igazgatója ideiglenes jelleggel, legfeljebb 6 hónapra az adott alhivatal ügyészét bízhatja meg az alhivatal vezetői teendőinek ellátásával.

(10) Az Ellenőrzési Hivatalt az Ellenőrzési Hivatal igazgatója vezeti, akit az Intézet elnökének javaslatára a legfőbb ügyész az Ellenőrzési Hivatal ügyészei közül nevez ki és ment fel az Intézet tanácsával folytatott egyeztetést követően.

(11) Az Ellenőrzési Hivatal igazgatójának megbízása a kinevezéstől számított 3 évre szól; ezen időtartam lejáratát követően az Ellenőrzési Hivatal igazgatója továbbra is ellátja a feladatait az Ellenőrzési Hivatal új igazgatójának kinevezéséig.

(12) Az Ellenőrzési Hivatal igazgatója legfeljebb két egymást követő ciklusban töltheti be megbízatását

(13) Az Ellenőrzési Hivatal igazgatójának megbízása az elhalálozása vagy elbocsátása esetén szűnik meg.

(14) Az Ellenőrzési Hivatal igazgatója elbocsátásának feltételei:

- a) lemondás;
- b) jogerős bírósági ítélet állapítja meg az ellenőrzési nyilatkozatának érvénytelenségét;
- c) egészségi okból tartósan képtelenné válik hivatali kötelezettségeinek ellátására;
- d) hivatalból üldözendő bűncselekmény elkövetéséért jogerősen elítélik;
- e) bármilyen bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik.

15. §

Az Intézet elnöke, tanácsának tagja, ügyésze, valamint az Intézettel munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy e jogviszonya megszűnését követően sem hozhat nyilvánosságra vagy adhat át az Intézet tevékenységére vonatkozó adatot harmadik személy részére, amely az e jogviszonyukkal kapcsolatban jutott a tudomásukra, kivéve a tudományos kutatás során szerzett információkat.

16. §

Az Intézet elnöke az Intézet feladat- és hatáskörébe tartozó ügyben a minősített adatok védelméről szóló törvény szerinti minősítésre jogosult.

17. §

(1) Az Intézet elnöke évente tájékoztatást nyújt a tanácsnak az Intézet tevékenységeihez kapcsolódó érdemi ügyekről.

(2) A tanács:

- a) elfogadja az Intézet elnökének az Intézet tevékenységeivel kapcsolatban benyújtott éves jelentését,
- b) véleményezi az Intézet alapszabályában felsorolt vezetői pozíciókra jelentkező jelölteket, amelyek listáját az Intézet elnöke terjeszti elő,
- c) véleményezi az Intézet tevékenységeit és kutatási programjait, és ezekkel kapcsolatos javaslatot terjeszt elő,
- d) jóváhagyja a dokumentumok nyilvántartására, tárolására, összeállítására, biztosítására, terjesztésére és nyilvánosságra hozatalára vonatkozó szabályokat,
- e) véleményezi az Intézet által begyűjtött dokumentumok rendelkezésre bocsátására vonatkozó elutasító döntés jogszerűségét,
- f) prioritásokat határoz meg az Intézet által begyűjtött dokumentumok nyilvánosságra hozatalával kapcsolatban,
- g) állást foglal az Intézetet érintő érdemi ügyekkel kapcsolatban;

h) elvégzi a törvényben meghatározott egyéb feladatokat.

(3) A tanács határozatait a jelen lévő tagjai több mint felének szavazatával hozza, a határozatképességhez a tanácstagok több mint felének jelenléte szükséges.

18. §

(1) Az Intézet elnöke évente jelentést nyújt be az Országgyűlésnek az Intézet tevékenységéről.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott jelentés állambiztonságra vagy honvédelemre vonatkozó részei minősített adatot tartalmazhatnak.

(3) Az Intézet elnökének jelentése – a (2) bekezdésben meghatározott részek kivételével – nyilvános.

19. §

(1) Az Intézet elnöke legkésőbb a következő év március 31-éig jelentést nyújt be a tanácsnak az Intézet adott naptári évben elvégzett tevékenységeiről.

(2) A tanács az összes tagja szavazatának több mint felével fogadja el az Intézet adott évben elvégzett tevékenységére vonatkozó jelentést.

II. Fejezet

Az Intézet által végzett dokumentumgyűjtés

20. §

(1) Az Intézet megalakulását követően legfeljebb 60 napon belül a miniszterek, az Országos Bírósági Hivatal vezetője, a legfőbb ügyész, az Alkotmányvédelmi Hivatal főigazgatója, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Főigazgatója, valamint az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára főigazgatója kötelesek az Intézet archívuma számára összeállítani és megküldeni az állambiztonsági szervek, büntetés-végrehajtási intézmények, bíróságok, ügyészségek, valamint a Harmadik Birodalom és a Szovjetunió biztonsági szervei által készített és gyűjtött dokumentumokat, adatgyűjtéseket, nyilvántartásokat és aktákat másolati formában.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott iratátadás biztosítása érdekében az Intézet elnöke bármikor kérheti az (1) bekezdés szerinti szervektől a határidő leteltét követően a soron kívüli iratátadást.

(3) Az átadott iratokat az Intézet archiválja, ha az adott ügyben folytatott eljárás jogerősen lezárásra került.

21. §

(1) Az Intézet elnöke az állami és önkormányzat szervek előzetes értesítését követően az általa kért iratokba betekinthez, ha az irat valószínűsíthetően az Intézet feladataihoz kapcsolódó információkat

tartalmaz.

(2) Az a személy, akinek a 20. §-ban meghatározott dokumentumok vannak a birtokában, köteles erről haladéktalanul értesíteni az Intézet elnökét és azokat vagy azok másolatait a részére átadni

(3) Az állami és önkormányzati szerv köteles az Intézet elnökének felszólítására haladéktalanul átadni az Intézet elnökének a birtokában lévő olyan esetleges iratokat, illetve azok másolatait, amelyek megfelelnek a 20. §-ban foglaltaknak.

(4) Az Intézet elnöke az e §-ban foglaltakon túl egyéb iratok átadását is kérheti, tekintet nélkül azok készítésének vagy megszerzésének módjára és időpontjára, amennyiben azok az Intézet feladatainak ellátásához nélkülözhetetlenek.

(5) Amennyiben az Intézet elnöke a másolat átadását elegendőnek ítéli meg, e tényről a kérelmezett szervezet értesíti.

22. §

Az Intézet elnöke bármely nem magyarországi szerv vagy személy közreműködését kérheti az iratokhoz történő hozzáférés céljából

23. §

(1) Feladatainak ellátása során az Intézet gyűjti, nyilvántartja, tárolja, előkészíti, biztosítja és rendelkezésre bocsátja az 1944 és 1990 közötti időszak bűncselekményeit nevesítő dokumentumokat, valamint azokat a dokumentumokat, amelyek a magyar nemzet sorsához kapcsolódó tényeket és körülményeket írják le, és információkkal szolgálnak a bekövetkezett veszteségekkel és károkkal kapcsolatban. Ezek alapján az Intézet tanúsított példányokat, átiratokat, kivonatokat és a tárolt dokumentumok másolatait biztosítja.

(2) Az Intézet az (1) bekezdésben meghatározottaktól eltérő egyéb olyan archívumi anyagokat is gyűjt, nyilvántart, tárol, tanulmányoz, biztosít és rendelkezésre bocsát, amelyeket eredeti dokumentumok, másolatok vagy elektronikus adathordozók formájában más országokban működő intézmények archívumaiból, a magyar emigráció és magyar diaszpóra intézményeitől, valamint az országon belüli és külföldi magánszemélyektől szerzett be.

III. Fejezet

Hozzáférés biztosítása az Intézet dokumentumaihoz

24. §

(1) Az Intézet elnöke a megkeresést követő 14 napon belül tanúsítvány formájában tájékoztatást nyújt arról, hogy a kérvényező személyes adatai azonosak-e az 1. § (2) bekezdés c) pontjában meghatározott szervek tisztviselőit, kollaboránsait és kollaboránsjelöltjeit tartalmazó katalógusban található személyes adatokkal, amelyet az Intézet a rendelkezésére álló források birtokában,

folyamatosan állít össze.

(2) A beadványozó kérésére az (1) bekezdésben meghatározott tanúsítvány tartalmát az Intézet nyilvános értesítőjében teszi közzé.

25. §

(1) Bármely személynek joga van engedélyt kérni az Intézettől, hogy megvizsgálja a rá vonatkozó iratok másolatait.

(2) Az Intézet hozzáférést biztosít a beadványozóra vonatkozó, (1) bekezdésben meghatározott iratokhoz vagy azok másolatához, ha az irat fizikai állapota nem teszi lehetővé a hozzáférést, ha a hozzáférést számos személy igényli egyszerre, illetve amikor az Intézetnek a dokumentum csak egy példánya van a birtokában.

(3) Az (1) bekezdés szerinti kérelemnek tartalmaznia kell a következőket:

- a) a beadványozó neve és lakcíme;
- b) az azonosító okmánya típusa és száma;
- c) az azonosító okmány kibocsátásának dátuma, valamint a kibocsátó szerv neve;
- d) az iratok megtalálását elősegítő bármely adatok.

(4) Amennyiben a beadványozóra vonatkozó iratot találnának a későbbiekben az Intézetben, a beadványozót erről tájékoztatni kell, és fel kell hívni a figyelmét az (1) bekezdésben meghatározott ismételt kérelem benyújtásának lehetőségére.

26. §

(1) Annak, aki hozzáférést nyert a 25. § (1) bekezdésben meghatározott iratokhoz, joga van ezen dokumentumokról másolatot kérni, és joga van visszaadni az Intézet archívumában tárolt azon tételeket, amelyek az elvesztés időpontjában az ő tulajdonában vagy birtokában volt.

(2) A dokumentumokhoz a beadványozó tartózkodási helye alapján megállapított kirendeltség központjában, vagy egyéb megjelölt kirendeltségben lehet hozzáférni, a 25. § (1) bekezdésében meghatározott kérelem benyújtását követő 4 hónapon belül.

(3) Az iratmásolatok kiadása ingyenes.

(4) Az egyéb díjköteles másolási szolgáltatások körét és díját az Intézet elnöke határozza meg évente közzétett közleményében. A díjak összege nem haladhatja meg az Intézet által végzett másolási szolgáltatásokhoz kapcsolódó pénzügyi költségeket.

27. §

(1) A dokumentumok másolatainak kiadása a kérelmező írásos beadványa alapján történik.

(2) A beadványozó kérésére a dokumentumok kiadott példányait hitelesíteni kell.

(3) A dokumentumok példányainak kiadása az Intézet beadványozó lakhelye szerinti kirendeltségében történik, kivéve, ha a beadványozó az (1) bekezdésben meghatározott beadvány beadásának napjától számított 30 napon belül másik kirendeltséget jelöl meg.

(4) A beadványozót legalább 7 nappal a megállapított időpont előtt írásban kell értesíteni a dokumentumpéldányok kiadásának időpontjáról. A dokumentumpéldányok kiadásának tényéről az Intézet átadás-átvételi jegyzőkönyvet vesz fel.

(5) A kérelmező írásos kérelmére az Intézet kiadja azokat a tárgyakat, amelyek az archívumában vannak, és amelyek az elvesztés pillanatában bizonyíthatóan a beadványozó személy tulajdonában vagy birtokában voltak.

(6) A tárgyak kiadása előtt az Intézet azokról fényképfelvételeket, illetve amennyiben erre lehetőség van, másolatokat készíthet és őrizhet meg, ennek tényéről a beadványozót tájékoztatni kell.

28. §

(1) A beadványozó írásos kérelmére ki kell adni részére azokat a neveket és további adatokat, amelyek azonosítják azokat a személyeket, akik a rá vonatkozó információkat átadták az állambiztonsági szerveknek, amennyiben ezeket a személyeket egyértelműen azonosítani lehet egy adott állambiztonsági szerv dokumentumai alapján.

(2) Az adatokat akkor is ki kell adni, ha a dokumentumok olyan alkalmazottak vagy tisztviselők nevét tartalmazza, akik a beadványozóról információt gyűjtöttek vagy elemeztek, illetve azon személyeket tartották, akik ezeket az információkat az állambiztonsági szerveknek továbbították.

(3) Meg kell tagadni azon személyek neveinek vagy egyéb adatainak kiadását, akik kizárólag már elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatban biztosítottak információkat.

(4) Az (1)-(2) bekezdésekben meghatározott személyeket azonosító adatok kiadását megtagadó döntés ellen az Intézet elnökénél lehet fellebbezni.

29. §

(1) Kérelmet személyesen az Intézetnél lehet benyújtani. A kérelem benyújtható ügyfélkapun keresztül, vagy postai levélben is, amely jogi képviselő vagy közjegyző által ellenjegyzett eredeti aláírással van ellátva.

(2) A külföldi lakóhellyel rendelkező személyek a beadványt személyesen az illetékes magyar konzulátuson adhatják be. Ebben az esetben a beadványozó aláírását a konzul hitelesíti. A beadványt postai úton is be lehet adni, ha a beadványozó aláírását jogi képviselő vagy közjegyző, illetve aláírások hitelesítésére jogosult egyéb személy hitelesítette azon ország jogszabályai szerint, ahol a beadványozás megtörtént.

(3) A kérelem beadását követően a kérelmező képviselőjében eljáró ügyvédet jelölhet ki, aki a törvényben meghatározott, beadványozót megillető jogokkal jár el.

(4) Az e §-ban foglalt jogokat az elhunyt személy vonatkozásában közeli hozzátartozója gyakorolhatja. Ha ilyen személy nem létezik, akkor hozzátartozója, feltéve, hogy az adott személy büntetőjogi felelőssége tudatában nyilatkozik arról, hogy tudomása szerint az elhunyt személynek nincs közelebbi hozzátartozója. Az e bekezdés szerinti eljárásban a beadványon fel kell tüntetni annak az elhunyt személynek a nevét, akire a kérelem vonatkozik.

30. §

(1) Mindenkinek joga van a rá vonatkozó dokumentációhoz saját kiegészítéseket, javításokat, frissítéseket, magyarázatokat, valamint egyéb dokumentumokat vagy dokumentumok másolatait fűzni. A dokumentumokban már meglévő adatok nem módosíthatóak.

(2) A kiegészítéseket, javításokat, frissítéseket, magyarázatokat, valamint egyéb dokumentumokat vagy dokumentumok másolatait a dokumentáció részévé kell tenni, és meg kell jelölni oly módon, hogy egyszerűen meg lehessen különböztetni az Intézet által gyűjtött dokumentumoktól.

31. §

(1) Mindenkinek joga van beadványban kérni az Intézettől, hogy egy állambiztonsági szerv alkalmazottjához vagy tisztviselőjéhez kapcsolódó személyes dokumentumokba betekinthessen.

(2) A (1) bekezdésben foglalt beadványnak tartalmaznia kell a következőket:

- a) a beadványozó neve és lakcíme;
- b) az azonosító okmány típusa és száma;
- c) az azonosító okmány kibocsátásának dátuma, valamint a kibocsátó szerv neve;
- d) a dokumentumok megtalálását elősegítő adatok: különösen az állambiztonsági szerv azon alkalmazottjának vagy tisztviselőjének neve, akire a dokumentumok vonatkoznak, a személy munkahelye vagy munkaköre.

(3) Az állambiztonsági szervek volt tisztviselői és alkalmazottjai saját beadványuk alapján a rájuk vonatkozó személyes dokumentumok másolataihoz hozzáférhetnek.

(4) Ha az Intézet archívumában egy későbbi időpontban olyan személyes dokumentumokat találnak, amely az állambiztonsági szerv alkalmazottjára vagy tisztviselőjére vonatkozik, és amely iránt a beadványozó érdeklődését fejezte ki, erről tájékoztatni kell, és fel kell hívni a figyelmét az (1) bekezdésben meghatározott ismételt kérelem benyújtásának lehetőségére.

32. §

(1) Az Intézet által gyűjtött dokumentumok rendelkezésre bocsátásának célja:

- a) törvényben meghatározott feladatok ellátása;
- b) tudományos kutatás végzése;
- c) sajtóanyagok kiadása.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott dokumentumokat írásban előterjesztett kérelemre bocsátják

rendelkezésre, amelyet az Intézet kérelmező lakhelye szerinti szervezeti egysége vezetőjének kell címezni.

(3) A (2) bekezdés szerinti kérelem a következőket tartalmazza:

- a) a kérelmező neve, lakóhelye;
- b) a kérelmező azonosító okmányának típusa és száma;
- c) a kérelmező azonosító okmányának kibocsátásának dátuma, valamint a kibocsátó szerv neve;
- d) a dokumentumok megtalálását elősegítő adatok.

(4) A dokumentumokhoz történő hozzáférésre vonatkozó, adott célt tartalmazó kérelem – a kérelem célja szerint – tartalmazza:

- a) a törvényben meghatározott feladatok elvégzésének szükségességét alátámasztó jogi indoklást;
- b) a lefolytatott tudományos kutatás témájának megjelölését, továbbá olyan személyek esetében, akik nem kutatók egy olyan kutató ajánlását, aki a bölcsészet, társadalomtudomány, gazdasági vagy jogi területen a hatályos jogszabály alapján kutatást végezhet;
- c) a sajtóanyag témájának megjelölését, és ehhez kapcsolódóan a szerkesztőség vagy kiadó kérelmező részére kiállított meghatalmazását.

(5) Azon kérelmezett dokumentumokat, amelyeknek megtalálásához nincs szükség további vizsgálatra, a kérés beérkezését követő 7 napon belül ki kell adni a kérelmező részére.

(6) Amennyiben a dokumentumok felhasználására az (1) bekezdés b)-c) pontja érdekében kerül sor, a kérelmezők részére az Intézet külön kérésre adatot szolgáltat a biztonsági szervek Intézet archívumában tárolt adatbázisaiból, nyilvántartásaiból vagy aktáiból, beleértve azokat, amelyek a titkos informátorok vagy az információszerzést elősegítő személyek azonosságára vonatkoznak.

(7) A dokumentumokhoz hozzáférést kapott személyek felelősek azok törvényes felhasználásáért. E tényről a hozzáférés engedélyezése alkalmával az Intézet tájékoztatja a kérelmezőt.

(8) A kirendeltség vagy a képviselő vezetője a hozzá beérkező kérelem engedélyezését megtagadhatja, ha a beadvány nem tartalmazza a törvényi előírásokat, illetve ha az adatok a törvény értelmében nem hozzáférhetőek.

(9) A (8) bekezdésben meghatározott döntést tényszerű jogi indoklással kell ellátni.

(10) A (8) bekezdésben meghatározott döntés ellen az Intézet elnökénél a döntés közlésétől számított 15 napon belül fellebbezést lehet benyújtani. A fellebbezést az Intézet elnöke bírálja el. Az Intézet elnöke a tanáccsal folytatott egyeztetést követően döntést hoz, amelyben:

- a) fenntartja a (8) bekezdésben meghatározott döntést;
- b) a döntést megsemmisíti és az első fokon eljáró szervet új eljárásra utasítja.

(11) Az Intézet elnöke döntésének felülvizsgálata a kézhezvételtől számított 30 napon belül közigazgatási per indításával, keresetlevéllel kérhető a Kúriától. A Kúria a felülvizsgálat során három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. A Kúria az Intézet elnökének döntését helybenhagyja vagy megváltoztatja.

33. §

(1) Az a személy, aki jogot kapott a rá vonatkozó dokumentumokba történő betekintésre, úgy rendelkezhet, hogy az államvédelmi szervek által vele kapcsolatban gyűjtött személyes és különleges adatokat – a létrehozásuktól számított legfeljebb 50 évig – ne lehessen nyilvánosságra hozni.

(2) E rendelkezési jogról az Intézet elnöke tájékoztatja az érintettet.

(3) Az a személy, aki jogot kapott arra, hogy a rá vonatkozó dokumentumokba betekintszen, beleegyezhet, hogy az (1) bekezdésben megfogalmazott személyes adatait kérelmezők részére kiadják, illetve nyilvánosságra hozzák.

(4) Az (1) bekezdésben foglalt személyes adatokat rendelkezésre lehet bocsátani a (3) bekezdés szerint, ha:

- a) az érintett, vagy elhalálása esetén közeli hozzátartozója ebbe beleegyezett;
- b) az adatok az érintett közszerepléséhez vagy politikai tevékenységéhez kapcsolódnak, illetve a törvény által közfeladata ellátásához kapcsolódó személyes adatokat alkotnak.

(5) A nyilvánosságra hozatalhoz kapcsolódó célok az adatok anonimizálásával is megvalósíthatóak.

(6) Az adatkiadásába történő beleegyezés nem szükséges, ha a beadványozóra vonatkozó, a beadványozó által készített, a beadványozó által a hatóságoknak végzett munka vagy szolgálat során készített, illetve titkos informátorként vagy műveleti információk összeállításában segédkező asszisztensként készített dokumentumról van szó, ezekhez az Intézet a hozzáférést bárki számára korlátozások nélkül biztosítja.

34. §

(1) A polgári és katonai nemzetbiztonsági szolgálatok az Intézet elnökének küldött értesítést követően jogot kaphatnak, hogy a feladataik ellátáshoz szükséges mértékig betekintsenek az Intézet által gyűjtött dokumentumokban található adatokba.

(2) Az (1) bekezdés szerint szerzett adatok akkor használhatóak fel, ha azok kémkedés, terrorizmus, korrupciós bűncselekmény, illetve az ország alkotmányos rendje elleni bűncselekménnyel kapcsolatos információkat tartalmaznak.

(3) Ha az Intézet elnöke észleli, hogy az Intézet által gyűjtött adatok a (2) bekezdés szerinti bűncselekményekkel kapcsolatos információkat tartalmaznak, e tényről haladéktalanul értesíti a belügyminisztert.

35. §

Ha az Intézet archívuma igazgatóját értesítik, hogy a dokumentumokban található személyes adatok valótlanok, az erre vonatkozó információkat az adott személyre vonatkozó dokumentumok gyűjteményében fel kell tüntetni.

36. §

(1) A jelen törvény által szabályozott ügyekkel kapcsolatos eljárást a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény szerint kell lefolytatni, kivéve, ha a jelen törvény másként rendelkezik.

(2) A döntést első fokon az Intézet szervezeti egységének vezetője hozza meg, akinek döntésével szemben az Intézet elnökéhez lehet fellebbezni.

IV. Fejezet

Az Intézet vizsgálati funkciói

37. §

(1) Az 1. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmények esetében folytatott minden vizsgálatot az albizottságok ügyészei kezdeményeznek és folytatnak le.

(2) A vizsgálat során az ügy körülményeit feltárva a sértett felek megállapításait tisztázni kell.

(3) Az ügyész a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény rendelkezései szerint, a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény alapján jár el. Az ügyész jogállására e törvény mellett az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény, továbbá a legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény (a továbbiakban: jogállási törvény) rendelkezései irányadóak.

(4) Az ügyész megtagadhatja egy 1. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmény elkövetőjére vonatkozó vizsgálat indítását és a megkezdett vizsgálatot megszüntetheti, ha az érintett saját elhatározásból a bűncselekmény bűnsegédeire, valamint az elkövetés körülményeire vonatkozó minden érdemi információt eljuttatott a bűncselekményben eljáró szervnek, és ha ezek az információk lehetővé teszik az eljárás megkezdését egy adott személy ellen.

(5) Az ügyész a vizsgálatot megszüntető döntésének meghozatala során figyelembe veszi az elkövetett cselekmény társadalomra veszélyességét, az érintett büntudatának mértékét, valamint a nyilvánosságra került bűncselekmény jellegét és természetét; különösen meg kell állapítania, hogy lehetséges-e a bűncselekmény bűnsegédeinek kilétét más módon felderíteni, és fel kell mérnie, hogy a bűncselekmény nyilvánosságra hozatala milyen jelentőséggel bír az Intézet feladatainak ellátása szempontjából.

(6) Ezt követően az ügyész csak abban az esetben indíthatja meg újra az eljárást, ha az érintett a további eljárások során megtagadja a tanúvallomást, illetve olyan tanúvallomás tesz, amely eltér attól, amelynek következtében nem indítottak ellene eljárást vagy a már elindított eljárást megszüntették.

(7) Az érintett adatai – amennyiben az ügyészhez érkezett ilyen kérelem, az ügyész mérlegelésen alapuló döntése alapján – nem hozhatóak nyilvánosságra.

(8) A fellebbezés elbírálása és a megsemmisítési kérelem kapcsán indult eljárás lefolytatása a Főbizottság ügyészeinek részvételével történik.

(9) A Főbizottság igazgatója az 1. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott ügyekben rendelheti el a korábbi döntés megsemmisítését.

38. §

A Főbizottság ügyésze vagy az albizottság ügyésze indítványokat nyújthat be és eljárást kezdeményezhet olyan ügyekben, amelyek az emberiség elleni bűncselekmények büntetendőségéről és elévülésének kizárásáról, valamint a kommunista diktatúrában elkövetett egyes bűncselekmények üldözéséről szóló 2011. évi CCX. törvény szerinti el nem évülő cselekmények, illetve ilyen cselekmények kapcsán történt elítélések semmisségének megállapítása érdekében is.

39. §

Az Intézet elnöke a főbizottság igazgatójával folytatott egyeztetést követően a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teheti az ügyben feltárt adatokat, akár személyes adatokkal együtt is, amennyiben az ügyben jogerős ítélet született vagy az érintett az eljárás során elhalálozott.

40. §

(1) A legfőbb ügyész Intézet feladatain túli egyéb utasításait kizárólag az Intézet elnökének beleegyezésével lehet a Főbizottság ügyészeinek és az albizottságoknak továbbítani.

(2) Az albizottságok ügyészeinek felettes ügyészei a Főbizottság igazgatója és bizottságának az ügyészei.

(3) Ha az ügyész az Intézetben betöltött ügyészi megbízatásáról lemond, visszahelyezését kérheti korábbi ügyészi munkakörébe.

(4) Amennyiben az ügyész egészségi okokból nem tudja ellátni a feladatait az Intézetnél, a legfőbb ügyész másik, az intézeten kívüli ügyészi munkakörbe helyezi át, ahol illetménye nem lehet kevesebb az Intézetben betöltött megbízatásával járó illetményénél.

(5) Az ügyész illetményére a jogállási törvény rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy a Főbizottság ügyészeinek illetménypótléka megegyezik a fellebbviteli főügyészségi pótlékkal, az albizottságok ügyészeinek pótléka pedig a főügyészségi pótlékkal. Az illetmény kifizetése az Intézet forrásaiból történik.

41. §

Az albizottságok ügyészei az 1. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekménnyel kapcsolatos vizsgálat indításának elrendeléséről vagy az elrendelés megtagadásáról a bűncselekménnyel kapcsolatban kapott értesítést vagy észlelést követő 3 hónapon belül dönt. Ha az értesítést

benyújtó személy vagy intézmény az értesítés benyújtásától számított 4 hónapon belül nem kap tájékoztatást a vizsgálat megindításáról vagy a megindítás megtagadásáról, a felettes ügyésznél tehet panaszt.

42. §

Az Intézet ügyészei fegyelmi ügyében az Intézet 3 tagból álló, elsőfokon eljáró Fegyelmi Bírósága és 5 tagból álló, másodfokon eljáró Fellebbviteli Fegyelmi Bírósága jár el. A Bíróságok tagjait a Főbizottság ügyészei 4 éves időszakra az Intézet ügyészei közül választják meg. A Fegyelmi Bíróság és a Fellebbviteli Fegyelmi Bíróság az elnököt saját tagjai közül választja. A másodfokú eljárás során a bírók között nem lehet olyan bírósági tag, aki részt vett a fellebbezés tárgyát képező ítélet meghozatalában.

V. Fejezet

Az Emlékezeti Intézet ellenőrzési funkciói

43. §

(1) Az Ellenőrzési Hivatal feladatai különösen az alábbiak:

- a) ellenőrzési eljárások előkészítése;
- b) a megfelelő hatóságok értesítése, ha az ügyekben megkeresett szervek és személyek nem tesznek eleget a törvényben előírt kötelezettségeiknek;
- c) az Intézet archívumában gyűjtött dokumentumok alapján az állambiztonsági szervek volt tagjainak személyes adatait tartalmazó katalógusok készítése és kiadása, amely tartalmazza a betöltött tisztséget és azt, hogy melyik állambiztonsági szervnél szolgáltak vagy dolgoztak;
- d) azon személyek személyes adatait tartalmazó katalógusok készítése és kiadása, akikről meglévő dokumentumok bizonyítják, hogy a biztonsági szervek szándékosan adatokat gyűjtöttek róluk, beleértve a titokban gyűjtött adatokat, és amelyek esetében megállapították, hogy nincsenek ezen személyekre vonatkozó olyan dokumentumok, amelyek azt bizonyítanák, hogy ők az állambiztonsági szervek tagjai lettek volna, illetve hogy együttműködtek volna az állambiztonsági szervekkel; a katalógusba történő felvételt megelőzően be kell szerezni azon személyek jóváhagyását, akikre az adatok vonatkoznak, illetve amennyiben ez a személy elhunyt, a legközelebbi hozzátartozóét; nem szükséges azonban ilyen jóváhagyás, ha a személy halála óta legalább 20 év eltelt, és ha nincs olyan személy, aki ezt a jóváhagyást megadhatná, ekkor a katalógusba történő felvétel az Intézet elnökének döntése alapján történik;
- e) azon személyek személyes adatait tartalmazó katalógusok készítése és kiadása, akik vezető szerepet töltöttek be a Nyilaskeresztes Pártban, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségében, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságában, vagy a pártállami szervezet bármilyen szintű központi vagy helyi vezetői voltak.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt feladatok ellátására során az Ellenőrzési Hivatal a nyilvántartási adatok kezelését, és a kapcsolódó katalógusok elkészítési feladatait látja el.

(3) A katalógusok a következőket tartalmazzák:

- a) személyes adatok: teljes név (beleértve az előző neveket, ha az adott személy használta), szülők nevei, születés ideje és helye;
- b) az adott munka, szolgálat vagy együttműködés megnevezése és leírása;
- c) arra vonatkozó információk, hogy milyen jellegű olyan dokumentumokat gyűjtöttek az Intézet archívumában, amelyek tartalmazzák annak a személynek a személyes adatait, akinek a személyes adatait felvették a katalógusba;
- d) azon személy állambiztonsági szervnél ellátott munkaköri feladatainak, szolgálatának vagy együttműködésének leírása, akinek a személyes adatait felvették a katalógusba;
- e) az Intézet archívumában gyűjtött dokumentumokban található azon nyilvántartások adatai, amelyek a katalógusba felvett személyre vonatkoznak;
- f) arra vonatkozó megjegyzés, hogy milyen esetleges kiegészítéseket, javításokat, frissítéseket, magyarázatokat vagy dokumentumokat biztosított az a személy, akinek a személyes adatait felvették a katalógusba, és amelyek az állambiztonsági szervek intézeti archívumában tárolt dokumentumgyűjteményébe kerültek;
- g) az ellenőrzési eljárás eredményére vonatkozó adatok.

(4) Az érintettek a rájuk vonatkozó adatok Intézet általi beszerzését és a vonatkozó nyilvántartások megismerését követően ellenőrzési nyilatkozatot tesznek. Amennyiben az érintett elhunyt, ezt a legközelebbi hozzátartozója teszi meg. Azon személy kérelmére, akinek a személyes adatait az (1) bekezdés d) pontjában meghatározott katalógusban gyűjtötték, a katalógusba fel kell tüntetni a katalógusban szereplő információkra vonatkozó pontosításokat.

(5) A katalógus ellenőrzési nyilatkozattal rendelkező adataiba bárki szabadon betekinthez és azokról másolatot kérhet.

(6) A katalógusokban nyilvántartott adatok elhunyt érintettjének legközelebbi hozzátartozója a bíróságon a nyilvántartásba történő adatfelvétel ténye ellen pert indíthat. A bíróság állapítja meg, hogy az adatok katalógusba történő felvétele valóban indokolatlan volt-e. Ebben az esetben az ellenőrzési nyilatkozatra vonatkozó feltételeket kell alkalmazni.

44. §

(1) Ha a 43. §-ban foglalt nyilatkozat valóságtartalmával kapcsolatban kétség merül fel, az Ellenőrzési Hivatal ügyésze felhívja a kötelezett személyt, hogy az adott tényről nyilatkozzon, és tájékoztatja a pontosítási lehetőségről. Az eljárás eredményéről feljegyzést kell készíteni.

(2) Az Ellenőrzési Hivatal és az ellenőrzési alhivatal ügyésze kezdeményezheti, hogy bemutassák számára a dokumentumokat és annak kapcsolódó irományait, szükség szerint tanúkat hallgathat ki, szakértőkkel egyeztethet, lefoglalást vagy házkutatást foganatosíthat a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény szabályai szerint.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott információk kézhezvételét követően az Ellenőrzési Hivatal ügyészáének vagy az ellenőrzési alhivatal ügyészáének 6 hónapos határidő áll rendelkezésére, hogy

beadványt nyújtson be a bíróságnak az ellenőrzési eljárás megkezdése céljából, vagy értesítse a beadványra kötelezett személyt, hogy a beadvány alaptalan.

45. §

Az Ellenőrzési Hivatal ügyésze, illetve az ellenőrzési alhivatal ügyésze vagy az Ellenőrzési Hivatal és az ellenőrzési alhivatalokkal jogviszonyban álló, erre meghatalmazott személyek korlátozás nélkül hozzáférhetnek a 1990. október 23. előtt az állambiztonsági hatóságok, valamint a Nyilaskeresztes Párt, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége, vagy a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága által gyűjtött dokumentációkhoz, nyilvántartásokhoz, információs segédletekhez, attól függetlenül, hogy azokat milyen formában tartják nyilván.

VI. Fejezet

Az Intézet oktatási funkciói

46. §

Az Intézet

- a) tájékoztatást nyújt a társadalom számára azon keretrendszeren belül működő intézmények cselekedeteinek felépítéséről és módszereiről, amelyen belül a magyar nemzet elleni bűncselekményeket elkövették, és tájékoztatást nyújt a volt államvédelmi szervek felépítéséről, munkatársairól és az általuk alkalmazott módszerekről;
- b) tudományos kutatást végez az érintett időszakra vonatkozó történelmi kérdésekben, valamint hozzáférést biztosít a begyűjtött dokumentumokhoz más tudományos intézmények és személyek számára, hogy azok a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő kutatást végezzenek;
- c) tájékoztatást nyújt a begyűjtött dokumentumokról, tudományos és ismeretterjesztő kiadványokat ad ki, beleértve az archívum leltárait;
- d) az országon belül és külföldön közli az elvégzett munkája eredményét és az egyéb intézmények, szervezetek és személyek által végzett, a tevékenységi körébe tartozó problémákkal kapcsolatos kutatások eredményét;
- e) oktatási tevékenységet végez, kiállításokat szervez, kiadóként jár el az országban és külföldön;
- f) a történelemoktatáshoz kapcsolódó tudományos következtetéseket von le;
- g) tájékoztatja a társadalmat a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúra időszaka során megölt személyek fellelt nyugvóhelyéről, valamint haláluk körülményeiről.

47. §

(1) Az Intézet különösen a következő feladatok megvalósítása során látja el oktatási funkcióit:

- a) az országban és külföldön terjeszti a magyar nemzet legfontosabb történelmi eseményeihez kapcsolódó álláspontokat és véleményeket;
- b) a hazafias oktatás részeként népszerűsíti Magyarország 1944 utáni és a közelmúlthoz kapcsolódó történelmét;
- c) terjeszti és népszerűsíti a magyarok és a magyar katonai alakulatok frontharcokban történő

részvételével kapcsolatos ismereteket;

d) megakadályozni törekszik, hogy az országban és külföldön Magyarországra vagy a magyar nemzetre nézve káros, hátrányos vagy sértő módon hamis történelmi tartalommal rendelkező információkat és kiadványokat terjesszenek;

e) tájékoztatást nyújt a magyar nemzet ellen elkövetett bűncselekmények módszereiről, elkövetési helyeiről és elkövetőiről;

f) támogatja a hazafiasságot elősegítő és nemzeti azonosságot erősítő célú társadalmi vállalkozásokat.

(2) Az Intézet oktatáshoz kapcsolódó feladatait köznevelési és felsőoktatási intézményekkel, oktatási és kulturális központokkal, vállalkozásokkal és civil szervezetekkel, valamint a tömegtájékoztatással és a hatóságokkal együttműködésben látja el.

(3) Az Intézet a külföldön végrehajtott feladatait a külügyekért felelős miniszterrel együttműködésben végzi.

VII. Fejezet

Azon személyek nyughelyeinek felkutatása, akiket a bevezetett totalitárius rendszer elleni harc során, illetve totalitárius elnyomás vagy etnikai tisztogatás következtében öltek meg

48. §

Az Intézet kutatást (a továbbiakban: feltárási munkálatok) végez azon személyek nyughelyei után, akiket a bevezetett totalitárius rendszerek elleni harc során, illetve a totalitárius elnyomás vagy etnikai tisztogatás következtében öltek meg 1944. március 19. és 1989. október 23. között.

49. §

(1) A feltárási munkálatokhoz a munkálatok helyszínéül szolgáló ingatlan tulajdonosának vagy birtokosának előzetes beleegyezése szükséges. Az ingatlan ilyen jellegű igénybevételeéről szerződésben egyeznek meg a felek, amelyben szabályozzák a feltárási munkálatokkal kapcsolatban felmerülő károk megtérítésének módját, időpontját és a kártalanítás összegét.

(2) Ha az (1) bekezdésben meghatározott megállapodás megkötésére nem kerül sor, az ingatlan fekvése szerinti önkormányzat jegyzője az Intézet elnökének kérésére elrendeli, hogy az ingatlan tulajdonosa vagy birtokosa biztosítson hozzáférést a szükséges feltárási munkálatok időtartamára, amely nem lehet több mint a döntés véglegesítését követő 9 hónap. A munkálatokkal okozott esetleges kártalanítás a tulajdonosnak ez esetben átalányösszegként jár, amelynek megállapítása során figyelembe kell venni a már korábban megkötött hasonló szerződésekben foglaltakat.

50. §

(1) Ha a feltárási munkálatok során emberi holttesteket, maradványokat vagy hamvakat találnak, illetve ha megállapítják, hogy az adott helyen emberi holttestek, maradványok vagy hamvak

vannak, az Intézet elnöke értesíti az illetékes albizottság ügyészét.

(2) Az illetékes albizottság ügyésze értesíti az Intézet elnökét az exhumálási rendelkezésről, és megadja az exhumálás helyét és idejét.

(3) Az illetékes albizottság ügyésze adatbázisba küldi az emberi holttestekre, maradványokra vagy hamvakra vonatkozó, az emberi holttestek, maradványok vagy hamvak, valamint ezek tárolási helyére vonatkozó adatokat.

51. §

(1) Amennyiben az emberi holttestek, maradványok vagy hamvak személyazonosságát megállapították, a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény rendelkezései szerint kell eljárni.

(2) Amennyiben eltemetésre köteles hozzátartozó nem lelhető fel, vagy az elhunyt személyazonosságának megállapítása nem lehetséges, a temetés helyét a nemzeti emlékhelyeken folytatott megemlékezésekért és azok gondozásáért felelős társadalmi szervezetekkel folytatott egyeztetést követően az Intézet elnöke határozza meg. A temetés megszervezése és költségei az Intézetet terhelik.

52. §

(1) A feltárási munkálatok és a személyek azonosítása céljából az Intézet Genetikai Anyagokat Tartalmazó Adatbázist (a továbbiakban: Adatbázis) hoz létre, amelynek vonatkozásában a felmerült személyes adatok kezelője az Intézet elnöke.

(2) Az Adatbázisnak tartalmaznia kell:

a) azon személyek adatait (név, értesítési cím, genetikai anyag és tárolási helyének megjelölése, a rokonsági fok meghatározása, a halál időpontjában fennálló katonai egység és rendfokozat megnevezése, a nyughely megtalálását lehetővé tevő további adatok), akiknek hozzátartozóit a bevezetett totalitárius rendszerek elleni harc során, illetve a totalitárius elnyomás vagy etnikai tisztogatás következtében öltek meg 1944. március 19. és 1989. október 23. között, és akiknek temetési helyei ismeretlen,

b) a holttestekre, maradványokra vagy hamvakra vonatkozó adatok és információk (genetikai adatok, genetikai vizsgálat eredménye, temetés helye).

(3) A (2) bekezdés a) pontjában foglalt személyek kérvényezhetik, hogy adataikat felvegyék az Adatbázisba, és genetikai mintát biztosíthatnak.

(4) Az Intézet elnöke az Adatbázisban történő regisztrációt követően 10 évente ellenőrzi a (2) bekezdés a) pontjában foglalt személyek adatait és információit a további feldolgozás vagy felhasználás céljából. Ezen adatok és információk az adott személy kérésére törölendők. Ha az Adatbázisból ilyen adatokat és információkat törölnek, a személyek által biztosított genetikai anyagokat megsemmisítik. A törlés és megsemmisítés abban az esetben is kötelező, ha az időszaki

ellenőrzés eredményeként megállapították, hogy ezeknek az adatoknak vagy információknak a további feldolgozása vagy felhasználása alaptalan, és az adott személyeket erről tájékoztatták. A törlést és megsemmisítést az Intézet elnöke által létrehozott bizottság végzi, amely e tevékenységéről jelentést állít össze az elnök részére.

(5) Az Adatbázisban található információk nem adhatók ki harmadik fél számára, kivéve az emberi holttestek, maradványok vagy hamvak feltárására, valamint arra vonatkozó információk, hogy az emberi holttesteket, maradványokat vagy hamvakat hol temették el, többek között a temető és sír helye (parcella, sor, szám a soron belül).

(6) A genetikai anyagok begyűjtése és tárolása, valamint az exhumált emberi holttestekből, maradványokból vagy hamvakból gyűjtött genetikai anyagok és az Adatbázisban tárolt genetikai anyagok összehasonlító vizsgálatának elvégzését az Intézet részére orvostudományi egyetemek egyes csoportjai továbbá olyan szervek végezhetik, amelyek genetikai anyagok összehasonlító vizsgálatára jogosultsággal rendelkeznek. A feladatellátásra az Intézet a felkért személyekkel szerződést köt.

(7) A személyazonosság-meghatározás céljából tárolt genetikai anyagok adatbázisának vagy a biológiai anyagok adatbázisának kezelője beküldi az Adatbázisba a megőrzött genetikai vagy biológiai anyagok mintáira vonatkozó információkat, valamint a hozzájuk kapcsolódó egyéb adatokat és információkat.

(8) Az (1) bekezdésben meghatározott kezelő köteles az adatokat és információkat három havonta frissíteni.

(9) Az adatbázisból történő törlés esetén az adatbázis kezelője az adatbázis-gyűjtemények nyilvántartásából megküldi az Intézetnek az (1) bekezdésben meghatározott információkat és adatokat, valamint a megőrzött genetikai és biológiai anyagok mintáit.

53. §

(1) Az Intézet elnöke hozzáférhet a genetikai anyagok más kezelő által kezelt adatbázisához vagy a biológiai anyagok más kezelő által kezelt adatbázisához, ha valószínűsíthető, hogy ezek az adatbázisok az Intézet feladataihoz kapcsolódó információkat és adatokat tartalmaznak.

(2) Bármely személy, akinek a birtokában az (1) bekezdésben meghatározott adatbázisok vannak, köteles azonnal értesíteni erről az Intézet elnökét.

(3) A kezelő az Intézet elnökének megkeresésére haladéktalanul köteles az Intézet elnöke rendelkezésére bocsátani az (1) bekezdésben meghatározott adatbázisokban tárolt adatokra vonatkozó információkat.

VIII. Fejezet

A küzdelemre és mártíromságra történő megemlékezéshez kapcsolódó feladatok ellátása

54. §

(1) Az Intézet a magyar nemzet küzdelmének és mártíromságának történelmi eseményeihez, helyszíneihez és személyeihez kapcsolódó, valamint a Magyarország területén található más nemzetek küzdelmének és mártíromságának helyszíneihez kapcsolódó megemlékezéseket szervez meg és folytat le mind belföldön, mind pedig külföldön, ezek keretében különösen

- a) kezdeményezi a küzdelem és mártíromság helyszíneinek gondozását, valamint ezen helyekhez kapcsolódó tényekre, eseményekre és személyekre történő folyamatos megemlékezést;
- b) együttműködik más szervekkel az ünnepek, évfordulók, kiadványok és kiállítások megszervezésében;
- c) a tömegtájékoztatásban ismerteti és népszerűsíti a küzdelemhez és mártíromsághoz kapcsolódó helyszíneket, eseményeket és történelmi személyeket;
- d) felméri a helyszínek és állandó nemzeti emlékhelyek gondozottságát, különös tekintettel a katonai sírokra és temetőkre, a harcok helyszíneire, a totalitárius terror áldozatainak temetőire, valamint a nemzeti emlékhelyekre;
- e) véleményezi a történelmi helyszínekhez és eseményekhez, valamint a küzdelem és mártíromság történelmének kiemelkedő személyeihez kapcsolódó állandó megemlékezésre vonatkozó kérelmeket;
- f) együttműködik a magyar diaszpóra közösségeivel és szervezeteivel a történelmi Magyarországon és az ország területén kívül a magyar nemzet külföldi küzdelméhez és mártíromsághoz kapcsolódó helyszínek gondozásában;
- g) állandó módon megemlékezik a küzdelem és mártíromság helyszíneihez kapcsolódó tényekről, eseményekről és személyekről.

(2) A nemzeti emlékhellyel, katonai sírokkal és temetőkkel kapcsolatos olyan ügyekkel, amelyek az állami oktatási és kultúra szempontjából kiemelt jelentőségűek, illetve amelyek kihatással lehetnek Magyarországon ezen helyekkel kapcsolatos nemzetközi szerződéseire, az Intézet elnöke a kultúráért és nemzeti örökségvédelemért felelős miniszterrel együtt jár el.

(3) Az (1) bekezdésben foglalt célok megvalósítása során az Intézet a következő feladatok végrehajtásában vesz részt:

- a) véleményezés, kérvények beadása a küzdelem és mártíromság helyszíneinek gondozásával, valamint ezen helyekhez kapcsolódó tényekre, eseményekre és személyekre történő folyamatos megemlékezéssel kapcsolatban;
- b) kérvények beadása és együttműködés az illetékes állami és önkormányzati szervekkel, valamint társadalmi szervezetekkel az ünnepek és évfordulók megszervezésében, kiadványok kezdeményezésében és kiállítások szervezésében a küzdelem és mártíromság helyszíneire, valamint a kapcsolódó történelmi eseményekre és személyekre történő emlékezés során;
- c) a tömegtájékoztatásban olyan kiadványok megjelenítése, amelyek népszerűsítik a küzdelemhez és mártíromsághoz kapcsolódó helyszíneket, eseményeket és személyeket, valamint egyéb olyan tevékenységek, amelyek népszerűsítik a küzdelem és mártíromság emlékezetét;
- d) a kultúráért és nemzeti örökségvédelemért felelős miniszterrel és a külügyekért felelős miniszterrel közös együttműködés olyan külföldi intézményekkel, amelyek a magyarság

küzdelméhez és mártíromságához kapcsolódó helyszínek emlékezetének fenntartását és védelmét végzik más országokban, valamint más nemzetek küzdelmének és mártíromságához kapcsolódóként Magyarországon;

e) a kultúráért és nemzeti örökségvédelemért felelős miniszterrel közös együttműködés az emigrációval, magyar diaszpórával, a Magyarország területén kívüli magyar szervezetekkel és közösségekkel, valamint a diplomáciai képviselőkkel és konzulátusokkal a következőkben:

ea) a magyar nemzet küzdelméhez és mártíromságához kapcsolódó helyszínek gondozása külföldön, különös tekintettel a katonai temetőkre;

eb) megemlékezés olyan történelmi eseményekről, amelyek az ország területén kívül történtek, és olyan kiemelkedő állampolgárokról, akik az ország területén kívül vesztették életüket;

ec) magyar állampolgárok mártíromságának és temetési helyszíneinek felkutatása és ezekről történő megemlékezés az ország határain kívül;

ed) azon magyarok holttesteinek exhumálása és elszállítása magyar katonai temetőkre és helyszínekre, akik külföldön vesztették életüket;

f) együttműködés oktatási intézményekkel és kulturális szervezetekkel a nemzeti emlékhelyek megalapításában;

g) együttműködés az érdekelt társadalmi szervezetekkel a nemzeti emlékhelyek létrehozásában és népszerűsítésében;

h) a függetlenségi harcokhoz kapcsolódó regionális vagy helyi múzeumok alapításának kezdeményezése és támogatása;

i) olyan munkálatok finanszírozása és levezetése, amelyeknek célja, hogy tartós emléket emeljen a küzdelemhez és mártíromságához kapcsolódó tényeknek, eseményeknek és személyeknek.

55. §

A küzdelemről és mártíromságról megemlékező jelzések és tárgyak végleges elhelyezésére vonatkozó engedélyek kiadásában illetékes szervek az Intézet elnökével folytatott egyeztetést követően adhatnak ki ilyen engedélyt.

56. §

(1) Az e fejezetben foglalt feladatok elvégzése céljából az Intézet minden kirendeltségénél bizottságot hoznak létre a küzdelem és mártíromság emlékének védelmére.

(2) A küzdelem és mártíromság emlékét őrző bizottságok tagjai az adott településen működő helyi önkormányzatok képviselői és olyan társadalmi szervezetek képviselői lehetnek, amelyeknek a tevékenységi köre a magyar nemzet küzdelme és mártíromsága történelmének eseményeiről, helyszíneiről és személyeiről történő megemlékezés.

(3) Az Intézet kirendeltségének illetékes igazgatója a helyi sajtóban és a kirendeltség internetes honlapján értesítést tesz közzé a bizottságba történő jelentkezés lehetőségéről, valamint meghatározza a pályázatok beadásának helyét és idejét.

(4) A bizottság tagjait a pályázók közül az Intézet elnöke jelöli ki és menti fel az Intézet illetékes kirendeltsége igazgatójának javaslatára.

(5) A bizottságok tagjainak a munkában történő részvételért díjazás nem jár.

(6) A bizottságok szervezeti támogatását az Intézet kirendeltségének illetékes igazgatója biztosítja.

57. §

(1) Azok a személyek és szervezetek, amelyeknek a nemzeti emlékezet megőrzésében vállalt szerepük ezt indokolja, a küzdelem és mártíromság helyszíneinek gondozásáért a „Nemzeti Emlékhelyek Gondozója” címben részesülhetnek.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott címet és az azzal járó kitüntetést az Intézet elnöke adományozza a magyar állampolgárok küzdelmének és mártíromságának helyszíneiről megemlékező és azokat gondozó társadalmi szervezet indokolt kérésére a küzdelem és mártíromság emlékezetének őrzésében illetékes bizottsággal folytatott egyeztetést követően.

(3) A (2) bekezdésben megfogalmazott beadványnak különösen tartalmaznia kell a következőket: a kitüntetett személy neve, születési helye és ideje, végzettsége és lakóhelye, illetve a szervezeti egység neve, székhelye és címe.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott kitüntetésben részesült személy vagy szervezet érmet kap, valamint egy, az e tényt tanúsító igazolást.

IX. Fejezet

Záró rendelkezések

58. §

Felhatalmazást kap

a) a Kormány arra, hogy – az Intézet elnökével egyetértésben – rendeletben állapítsa meg az 57. § szerinti cím adományozásával kapcsolatos eljárási szabályokat és az ott meghatározott érem jellemzőit,

b) az egészségügyért felelős miniszter arra, hogy rendeletben állapítsa meg az 52. §-ban meghatározott genetikai anyagok tárolásának módját és feltételeit, az érintett személyek jogainak biztosítását, valamint az emberi holttestek, maradványok és hamvak egészségügyi biztonságával kapcsolatos eljárási szabályokat.

59. §

(1) Ez a törvény a kihirdetését követő 30. napon lép hatályba.

(2) A törvény hatálybalépésével egyidejűleg a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény a következő 220/A. §-sal egészül ki:

„(1) Aki a Nemzeti Emlékezet Intézetébe (a továbbiakban: Intézet) beküldendő, vagy az Intézet archívumában őrzött dokumentumok vagy nyilvántartások tartalmát engedély nélkül megsemmisíti, elrejt, megkárosítja, eltávolítja vagy tartalmát módosítja, az azokhoz történő hozzáférést más módon lehetetlenné teszi vagy jogellenesen akadályozza, hogy az engedéllyel rendelkező személy vagy szerv ezeket megismerje, illetve akadályozza vagy lehetetlenné teszi ezen információk automatikus gyűjtését, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben foglalt cselekményt az Intézet tisztségviselője vagy az Intézettel munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy követi el.

(3) Az e §-ban meghatározott bűncselekmény miatti eljárást az Intézet ügyészének feljelentése alapján kell megindítani.”

(3) A törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a Nemzeti Emlékezet bizottságáról szóló 2013. évi CCXLI. törvény.

Általános indokolás

Magyarországon, példátlan módon, huszonhét évvel a rendszerváltozás után még mindig nem biztosított az a lehetőség, hogy az állambiztonsági múlt bárki számára hozzáférhető, kutatható legyen. Jelen törvényjavaslat célja, hogy annak a morális minimumnak és igénynek eleget tegyen, amely az állambiztonsági múlt dokumentumainak nyilvánossá tételével befejezi a rendszerváltást és megteremti a valódi szembenézés lehetőségét. Tekintettel arra, hogy Magyarország 1944 és 1990 között nem volt jogállam, a múlt feltárása és az „információs kárpótlás” minden magyar állampolgár számára egy minimum igény, egy jogos követelmény. Az elmúlt negyedszázadban e tárgykörben, csak „félmegoldások”, látszatintézkedések történtek, amelyek súlyosan csorbítják a bárki általi hozzáférés lehetőségét, a tényleges kutathatóságot, a múlt megismerésének jogos igényét. A Jobbik Magyarországért Mozgalom és a Lehet Más a Politika számára elfogadhatatlan az a szemlélet, amely rendre azon az elven siklatja ki az állambiztonsági múlt átláthatóságának megteremtését, amely lényegében előbbre helyezi a tettesek szenzitív adatait, személyiségi jogait, mint az áldozatok és az egész magyar társadalom jogos igényét a sötét múlt, a diktatúrák átláthatóvá tétele iránt.

Amíg hazánkban az állambiztonsági múlt különböző dokumentumai csak egy szűk réteg számára hozzáférhetők, s amíg csak erősen szelektált módon juthatnak kutatásaik során különböző aktákhoz, addig sem a múlttal való szembenézésről, sem annak lezárásáról, sem valódi rendszerváltásról nem beszélhetünk. A megismerhetőség, a szembenézés, a múlt lezárása csak a legszélesebb nyilvánosság bevonásával, aktív közreműködésével lehetséges, amit távolról sem biztosítanak a korábbi és a jelenleg hatályban lévő jogszabályok.

Jelen törvényjavaslat egy már hosszú évek óta a gyakorlatban is kiválóan működő modellt, a vonatkozó lengyel szabályozást veszi alapul, azt ülteti át a magyar jogrendbe. A törvényjavaslat biztosítja az állambiztonsági múlt átláthatóságát, a bárki általi hozzáférést, valamint lehetőséget biztosít az eddig ki nem derült, de el nem évült bűncselekmények kapcsán hatósági eljárások megindítására. A javaslat egyúttal megteremti a tényleges lusztráció minimum feltételeit.

Ezen új törvény elfogadása esetén megnyílik a lehetőség a további lépések megtételére, jelesül először is egy Alaptörvény-módosítás elfogadására annak érdekében, hogy az előző rendszer aktív résztvevői ne viselhessenek semmilyen közhivatalt hazánkban.

Részletes indokolás

1. §

A törvény hatályának a megállapítását tartalmazza e rendelkezés. Meg kell állapítani, hogy mely ügyek és cselekmények miatt jár el az új intézmény, továbbá fontos deklarálni, hogy milyen feladatokat lát el az elszámoltatás mellett; ezek közül nevesíteni kell a nemzettudat formálásával

és a nyilvántartás megteremtésével kapcsolatos feladatokat. A § emellett olyan értelmező rendelkezéseket tartalma, amelyek a kommunista múlt szereplői és általuk elkövetett tettek körét állapítja meg.

2. §

A Nemzeti Emlékezet Intézetének törvényi szintű létrehozása, az Intézet szervezeti felépítésének alapkérdései.

3-7. §

Az Intézet elnökére vonatkozó jogállási kérdések tisztázása. A pályázatok benyújtási rendje, az Országgyűlés szerepe, a jogviszony keletkezésének és megszűnésének egyes kérdései kerülnek itt szabályozásra.

8. §

Az Intézet munkáját segítő egyéb személyek, vagyis a tanács tagjai, az ügyészek és az Intézet részére munkát végző személyek jogállásával kapcsolatos alapkérdések.

9-11. §

Az Intézet tanácsa tagjainak megválasztása és a megbízatásuk megszüntetése kérdései, továbbá a jogállási kérdések keretében a vagyonnyilatkozat-tétellel és a javadalmazással kapcsolatos szabályok szerepelnek itt.

12-13. §

Az Intézet szervezeti felépítésének megállapítása annak érdekében, hogy ne csak egy központi szerv, hanem annak regionális egységei is működhessenek, közelebb hozva az állampolgárokhoz az Intézet tevékenységét és az általa kezelt dokumentációhoz történő hozzáférés lehetőségét.

14. §

A különböző feladatok ellátása érdekében az Intézet különböző szervezeti egységekkel rendelkezik.

15. §

Az intézeti munkával kapcsolatos titoktartási kötelezettség megállapítása az Intézettel szervezeti jogviszonyban álló személyek számára.

16. §

Az elnök adatok minősítésével kapcsolatos jogkörének megteremtése.

17-19. §

Az elnököt terhelő, különböző szervek felé beszámolásra irányuló kötelezettségek megállapítása.

20-23. §

Az Intézet által végzett adatgyűjtések kapcsán feladatokat, kötelezettségeket ír elő a törvény az érintett személyek és szervek részére. Ennek keretében kerülnek szabályozásra az adatgyűjtéssel, adatszolgáltatással kapcsolatos feladatok, továbbá adatkezelési előírások megállapítására is itt kerül sor.

24-29., 31. §

Az Intézetnél nyilvántartott adatok vonatkozásában fő szabály a nyilvánosság és a szabad hozzáférés lehetősége, amelyet a törvény megteremt. A saját adatról való másolatkérés lehetősége evidencia, a törvényjavaslat azonban ennél továbbmenve lehetőséget biztosít a megfigyelt személynek arra, hogy az őt megfigyelőről is adatot kérhessen ki. A szabályozás a kérelem benyújtására tartalmaz még eljárási rendelkezéseket.

30. §

Az érintett a nyilvántartott adatok javítását, kiegészítését, más módon történő megváltoztatását bármilyen határidőre tekintet nélkül, folyamatosan kérheti az intézettől.

32. §

Az adatokhoz történő hozzáférés célhoz kötötten történik, e célok nevesítését tartalmazza itt a törvényjavaslat. A különböző célokra tekintettel a hozzáférés érdekében beadott kérelem tartalma is különböző.

33. §

Az adatok rendelkezésre bocsátásával kapcsolatos részletszabályok.

34. §

A nemzetbiztonsági szolgálatok számára állandó betekintési lehetőséget biztosít a szabályozás.

35-36. §

Egyéb eljárási rendelkezés azzal, hogy a törvény nevesíti, hogy eljárási kérdésekben háttérjogszabályként a Ket-et kell alkalmazni.

37-42. §

A vizsgálatok lefolytatásában az ügyész szerepe kiemelt. Az ügyészként eljáró személyek az Intézethez beosztott, vizsgálati (nyomozási) és vádemelési funkciót ellátó ügyészek, e §-ok a működésükkel kapcsolatos részletszabályokat tartalmazzák.

43-45. §

Az Intézet ellenőrzési funkcióit az Ellenőrzési Hivatal látja el, amely feladatait e rendelkezések szerint valósítja meg.

46-47. §

Az Intézet oktatási funkciókat is ellát. Ezek keretében a hazafias nevelés, a történelmi információk átadása elsődleges jelentőséggel bír a nemzettudat erősítése érdekében. Az oktatási-kutatási feladatokat az állami és civil szervezetekkel együttműködve kell megvalósítani.

48-53. §

Jelenleg hazánkban nem működik olyan szervezet, amelynek feladata azon személyek nyughelyeinek felkutatása, akiket a bevezetett totalitárius rendszerek elleni harc során, illetve a totalitárius elnyomás vagy etnikai tisztogatás következtében öltek meg. A tervezet szerint az Intézet keretén belül létrehozott szervezeti egység fő feladata a nemzeti ellenállással szembeni totalitárius fellépés áldozatai emlékének ápolása, különösen a nyughelyek felkutatása és a megfelelő eltemetés, valamint az áldozatokra történő megemlékezések szervezése. Az exhumálások érdekében az érintett területek tulajdonosával vagy birtokosával megállapodást kell az Intézetnek kötnie, és a vonatkozó temetkezési törvény alapján kell eljárnia. A talált emberi maradványok genetikai adatainak gyűjtése és a rendelkezésre álló adatokkal történő összevetése szintén végrehajtandó feladat.

54-57. §

A fenti feladatokkal kapcsolatban a megemlékezések szervezése kerül itt szabályozásra. A kegyeleti feladatok ellátásában részt vállaló szervek és személyek e munkásságukért elismerésben részesülhetnek.

58-59. §

A jogszabály-szerkesztési elvek szerint első helyen a törvény rendelkezéseiből következő felhatalmazások szerepelnek, amelyek további rendeletalkotásra kötelezik a felelős jogalkotó szerveket.

A törvény hatálybelépésének javasolt időpontja jövő év január 1-je, mivel ezen időpontig minden kapcsolódó jogalkotási feladat elvégzésére sor kerülhet, amelyek következtében az új szervezet megfelelő jogi és infrastrukturális háttérrel kezdheti meg működését.

A Büntető Törvénykönyvet szükséges egy új tényállással kiegészíteni, amely alapján büntetendő annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a nyilvántartott és rendelkezésre álló adatok tartalmával illetve az azokhoz történő hozzáférés biztosításával kapcsolatban követ el jogsértést.

A jelenleg működő, azonban a reményeket be nem váltott és érdemi munkát az asztalra le nem tett Nemzeti Emlékezet bizottsága – a működését szabályozó törvény hatályon kívül helyezésével – megszüntetésre kerül.